

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Theologia Scholastica

Mayr, Anton

MDCCXXXII

Quæstio IV. De Ultimo Fidei Resolutivo.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-84303](#)

raro habeant sufficientem applicationem illius, tamen non est impossibilis, ut colligitur ex 3. Reg. 20. v. 35. ubi ita dicitur. *Vir quidam de filiis prophetarum dixit ad socium suum in sermone Domini: Percute me. At ille noluit percutere: cui ait: Quia nolui audire vocem Domini, ecce recedes a me, & percutiet te leo: cùmque paululum recessisset ab eo, invenerit eum leo, atque percussit: hoc est, ut apud Emanuelem Sa habet versio Chaldaea, occidit: ex qua poena, hujus nolentis percutere, habetur, eum fuisse culpabilem in non credenda illa revelatione, & mandato DEI. Regulariter tamen requiritur approbatio, & applicatio Ecclesiæ, ut haberetur ex Lateranensi citato. n. 144.*

153. Ob. 6. Saltem revelatio privata de rebus temporalibus non est motivum fidei: ergo. prob. ant. talis revelatio non habet pro objecto aliquid Divinum: ergo. Resp. neg. ant. sicut enim revelatio publica de rebus temporalibus, e. g. de armentis, aut ovinis Jacobi, vel de cane Tobiæ, est objectum formale fidei, & non minus est hereticus, qui ista pertinaciter negaret, quam qui negaret mysterium SS. Trinitatis: ita etiam non minus est motivum fidei revelatio privata de rebus temporalibus, quam revelatio privata de spiritualibus; nam in utroque casu adest testimonium DEI: nec minus revelatio de temporalibus, quam revelatio de spiritualibus creditur; quia DEUS eam dicit: adeoque habetur etiam objectum formale Divinum: ex quo patet, ad probationem negandum esse ant. vide n. 6. & 7.

QUÆSTIO IV.

De Ultimo Fidei Resolutivo.

ARTICULUS I.

Quodnam sit Ultimum Fidei Divinae Resolutivum.

154. Hæc controversia plures paginas variis auctoribus implet: & quosdam in opinione fatis mirabiles abstrahit, quas singillatim refutare non est animus: videre eas potest, cui libet, apud Gormaz de virt. Theol. disp. 16. sec. 1. n. 771. Ut autem hanc questionem, inter præcipuas hujus tractatus non infimam, clare resolvamus, notandum, per resolutivum ultimum non intelligi hæc causam efficientem, immediatam, & adæquatam actus fidei; hæc enim facilè assignaretur, scilicet complexum ex omnipotentiæ DEI, & habitu fidei (nisi hujus defectum ipsa etiam omnipotentia extrinsecè applicata suppleat) item ex gratia, si hæc physice influat: tandem ex intellectu creato; nam actus supernaturalis fidei, nec adæquatè procedit à principio supernaturali (quia est vitalis, & consequenter debet intellectus, per eum vivens, concurrere) nec adæquatè à principio tantum naturali, ut est de fide ex Tridentino.

155. Verum hæc quæstio hæc loci non agitatur in hoc sensu: sed per resolutivum hæc intelligitur motivum, seu objectum formale ultimum, in quo credens quiescit, & quod ipse pro ultimo responsu intra lineam fidei dat interroganti, quare talen, vel tam actum fidei eliciat. Dux intra lineam fidei; nam habitus, vel actus, non debet extra hi extra suam lineam, nec ei assignari pro resolutivo aliquid, non spectans ad ejus lineam. Sic resolutivum ultimum charitatis Theologicae rectè assignatur bonitas DEI infinita; quia hæc est ultimum motivum intra lineam habitus charitatis: & in hac quiescit ipse in linea sua. Quare, si quis ulterius quereret, unde sciatur, bonitatem DEI esse infinitam, talis interrogatio jam efficit extra lineam charitatis; non enim ad charitatem attinet scire, sed tantum amare suum objectum formale super omnia: non autem charitas amat, multò minus super omnia amat eam scientiam, vel notitiam.

Hinc motiva probantia, DEUM esse sumnum bonum, non sunt motivum charitatis Divinæ: sed sunt motivum, aut fidei, aut alterius habitus intellectualis, qui credit, vel scit, ex suis rationibus, DEUM esse sumnum bonum. Sic etiam motivum obedientiae intra lineam suam est præceptum: scientia autem de præcepto non est objectum formale obedientiae, sed alterius habitus, aut actus, ad obedientiam præsuppositi. Unde similia argumenta, quibus e.g. probatur, DEUM esse sumnum bonum, vel legem esse latam, non sunt motiva charitatis, aut obedientiae; sed tantum sunt conditiones, vel applicationes morales motivorum, in eo sensu, in quo dicitur, cognitio esse applicatio motivi ad voluntatem. Similiter motiva actus imperantis sunt suo modo conditions, vel applicationes, motiorum propriorum actus imperati. Sic si quis ex timore gehennæ imperet sibi actum contritionis perfectæ, metus gehennæ non est motivum istius, nec intra hujus lineam; (est enim tantum motivum attritionis) sed respectu contritionis est tantum aliqua quasi applicatio motivi: quod motivum est sola pura bonitas propter se ipsum.

156. Sicut autem dantur applicationes motivorum, respectu habituum, & actuum voluntatis, ita etiam dantur applicationes motivorum, respectu habituum, & actuum intellectus. Hujus rei exemplum valde appositum assert Gormaz de virt. Theol. n. 225. Intrat e.g. homo doctus in officinam bibliopolam: legit aliquem librum, cuius auctorem ignorat, sive quia titulus deest, sive quacunque de caula: placent, quæ ibi legit de variis Theologicis rebus: quarerit igitur bibliopolam, hominem non alia scientia, quam superficiali librorum notitia instructum, seu, qui sciat quidem, quales auctores in officina adsint, & quomodo nominentur: de cætero autem, nec Theologus, nec Philosophus sit: ab hoc audit, auctorem libri illius esse S. Augustinum; tum enim verò statim firmius adhuc adheret lexis,

etis, quām antē: non tamen propter auctoritatem bibliopolæ, cuius auctoritas in rebus Theologicis nulla est: sed tantum propter auctoritatem S. Augustini, ei applicatam per dictum bibliopolæ.

Quare hic assensus: *Credo ista; quia S. Augustinus ita scribit*: ultimatō resolvitur in auctoritatem S. Augustini, & non in auctoritatem bibliopolæ, ob quam neutrum eliceretur assensus, tam firmiter lectis adhärens: & in hoc casu ulterius querere, unde sciat, hoc esse à S. Augustino scriptum, non est amplius querere motivum hujus assensus, & intra ejus lineam: sed est querere motivum cognitionis præviae, & tantum applicantis motivum assensus: sēque habet hoc motivum in ordine ad assensum, rebus illis in libro lectis præstitum, sicut se habet motivum probans, quod DEUS sit summum bonum, in ordine ad actum charitatis: & superior quæstio etiam eodem modo se habet in ordine ad illum assensum, sicut se habet querere, unde sciat, DEUM esse summum bonum, in ordine ad actum charitatis. His prænotatis.

157. Dico. Ultimum resolutivum fidei est testimonium DEI infallibile, ieu complexum ex sapientia, veritate, & revelatione externa DEI. ita Suarez de fide disp. 3. sec. 10. n. 9. ubi ait, ultimam resolutionem fidei fieri in ejusdem objectum formale: hoc autem cum S. Thoma docet, esse primam veritatem revelantem; hinc n. 8. & 10. docet idem Eximius, auctoritatem Ecclesie non esse ultimum resolutivum fidei; eoque Ecclesia, etiam ut directa a Spiritu S. non loquatur, sed tantum applicet verbum DEI. Unde docet, maxime n. 10, rudes, credentes Ecclesie ut directa a Spiritu S. aliquo modo implicitè resolvere suam fidem in auctoritatem DEI, quam (ut ait) in Ecclesia quasi loquentem supponunt. Conferit Gormaz de virt. Theol. n. 782. & communis nostrorum.

Prob. conclusio. Illud est ultimum resolutivum fidei, in quo tanquam in motivo, vel objecto formaliter, quieticit intra lineam fidei intellectus: sed hic quieticit in dicto complexo: ergo. prob. min. si queratur ab intellectu, cur credit e. g. incarnationem Verbi Divini, responder: *Quia DEUS summè sapiens, & verax, id revelavit*: nec potest intra lineam fidei aliam respondere dare: sicut, si queratur à voluntate, cur amet DEUM super omnia, responde: *Quia est infinite bonus, & amabilis*: nec potest intra lineam charitatis aliud respondere dare: ergo. prob. ant. qualemcumque aliam respondere dare intellectus, si ea non contineat dictum, vel revelationem, aut testimonium DEI, non assignabit motivum fidei, consequenter nec ultimum resolutivum ejusdem; nam fides, ut sapientiam dictum, preferit n. 38. & 39, indispensabiliter exigit pro motivo testimonium DEI.

158. Ut autem clarior fiat probatio sententiae nostræ, afferam breviter quæstio-

nes, quæ occasione actus fidei possunt fieri. *Prima* igitur quæstio est. *Cur credis incarnationem?* Respondeo: *Quia DEUS summè sapiens, & verax, eam revelavit*: & hæc responsio est omnino intra lineam fidei. *Secunda* est. *Cur credis id, quod DEUS summè verax, & sapiens, revelavit, seu dixit?* Respondetur, clarum esse, quod dicto illius Credendum sit, qui nec falli, nec fallere potest. Sanè hæc quæstio est similis illi, qua quis quereret, cur assentiatur rei ex terminis evidenti; ipsum enim dictum infallibile meretur assensum propter se: & hinc etiam ad hanc quæstionem non potest intra lineam fidei alia responsio dari, neque etiam debet, quām hæc: *Quia hoc DEUS infallibiliter dicit*.

Tertia quæstio est. *Cur credis, DEUM esse summè sapientem, & summè veracem?* Respondeo, huic quæstioni intra lineam fidei non potest dari alia responsio, quām hæc: *Quia hoc DEUS infallibiliter dicit*: quomodo autem hæc responsio non incurrit circulum vitiosum, vel petitionem principii, melius declarabitur infra in objectionibus.

Quarta quæstio. *Unde scis, quod DEUS sit summè sapiens, & verax?* Respondeo: hæc quæstio non potest habere respondum intra lineam fidei; non enim ad fidem spectat sciare, sed tantum credere: sicut ad charitatem non spectat sciare, DEUM esse summum bonum; quia hæc scientia non datur intra lineam charitatis. Extra fidem autem respondeo, hoc sciri ex iis rationibus, quibus DEUS probatur esse Ens perfectissimum: quæ tamen, quia ordinariè naturales tantum sunt, non sufficiunt ad assensum firmissimum fidei, aut hujus resolutivum, sed tantum ad ejus applicationem.

159. *Quinta* quæstio. *Cur credis DEUM esse locutum?* Respondeo intra lineam fidei: *Quia locutus est*: ubi notandum, quemlibet, dum loquitur, hoc ipso exercitè dicere, ieu testari ipso facto, se loqui; hinc impossibile est, ut DEUS aliquid, quodeunque sit, revelet, & non simul exercitè revelet suam revelationem, seu testimonium. Unde propter ipsum dictum non tantum potest credi objectum, e. g. incarnationem: sed etiam potest credi, quod DEUS locutus fuerit. Pariter quis loquens, dum serìd loquitur, & petit sibi credi, eo ipso dicit, se intelligere, aut scire rem, de qua loquitur, & veraciter eam dicere; hinc etiam exercitè, seu ipso facto, testatur, se habere sapientiam, & veritatem, & auctoritatem, cui fides possit adhiberi.

Hæc autem quilibet exercitè dicit proportionaliter ad se; unde homo censetur tantum dicere sapientiam, & veritatem humanam, pro sua conditione; quia tantum petit fidem humanam. At, quia DEUS petit fidem Divinam, seu firmissimam, sua locutione exercitè dicit auctoritatem infallibilem. Per hoc tamen non negatur, quod non possit signare, vel reflexè etiam aliquis dicere, se loqui; sēque esse sapientem, & veracem. Et sic in Scripturis sapientius reflexè reve-

revelatur, seu dicitur DEUS locutus: reflexè etiam, & signatè, dicitur, DEUS esse verax, sapiens, infallibilis, ut videre est n. 54. videatur etiam Suarez *disp. 3. de fide sec. 12.* n. 12.

160. *Sexta quæstio. Unde scis, quod DEUS sit locutus?* Respondeo iterum, non esse fidei, hoc scire: imò probabilitùs nec extra fidem, strictè loquendo, scitur universaliter, DEUM esse locutum; nam probabilitùs non est evidens fides Catholica, de quo infra; hinc etiam extra lineam fidei non scitur, DEUM esse locutum: sed tantum scitur, hoc esse evidenter credibile & credendum, sive esse evidenter credibilitatem, & credititatem, seu obligationem credendi fidem Catholicam. Positā autem evidentiā de obligatione credendi, potest, & debet, voluntas imperare, & intellectus elicere actum fidei. Sicut quando est evidens obligatio adorandi hostiam, de qua non possum prudenter dubitare, quod sit consecrata, certè debo eam adorare, et si evidenter non sciām, quod sit consecrata.

Septima quæstio. Cur vis credere? Respondeo: hoc non attinet ad fidem, cuius non est velle (cūm sit virtus intellectus, non voluntatis) sed spectat hoc ad habitum piaæ affectionis, intra cuius lineam responderetur: *Quia honestum est credere, & implere obligationem credendi;* ut enim diximus n. 9. actus fidei, utpote meritorius, debet esse liber: non autem potest esse liber in se ipso, & intrinsecè; cūm sit actus intellectus, qui est potentia necessaria: ergo debet esse liber in alio, seu extrinsecè, scilicet in imperio voluntatis. Quare ad eum requiruntur duo habitus, unus voluntatis, dictus piaæ affectionis, qui libere imperet actum, alter fidei Theologicæ, qui eum eliciat. Iste habitus habent diversa motiva: pia affectio respicit honestatem actus fidei, & honestatem implendi obligationem credendi: fides autem respicit testimonium Divinum.

161. *Octava quæstio. Unde scis, dari obligationem credendi?* Respondeo: hæc quæstio est prorsus extra lineam fidei, imò & piaæ affectionis, ad quam non spectat scire obligationem, sed eam implere: sicut ad charitatem non spectat scire, DEUM esse summum bonum, sed eum amare. Spectat igitur illa notitia obligationis credendi ad aliquem habitum intellectus, qui ex motivis credibilitatis, & etiam credititatis, ut vocant, concludit, dari evidenter hanc obligationem. Quænam autem sint illa motiva, fusè dicemus *disp. sequenti.* Non autem nititur fides istis motivis (saltem, si non aliqua sint verbum DEI, ut aliqui volunt) sed præsuppositis his inferioribus, tanquam applicantibus motivum superius testimonii Divini, fides propter solum testimonium DEI applicatum, elicit assensum longè firmiore, quam mereantur illa motiva inferiora: sicut charitas, præsupposita cognitione de bonitate DEI, elicit amorem DEI super omnia, & longè majorem, quam mereatur illa qualiscunque cognitione: & in casu al-

lato n. 156. legens librum S. Augustini, elicet assensum firmiores, quam mereatur autoritas bibliopolæ. Quomodo autem rudes fidem suam resolvant in DEUM, dicimus infra à n. 456.

ARTICULUS II.

Solvuntur Objectiones.

162. *O. B. 1. Esse revelatum nihil ponit reale in rebus, consequenter est tantum ens rationis: sed ens rationis non potest esse specificativum, consequenter nec ultimum resolutivum actus fidei: ergo.* Resp. dist. ma. esse revelatum est ens rationis metaphysicum, aut physicum. neg. ma. logicum. om. ma. & dist. min. ens rationis metaphysicum non potest esse specificativum actus. om. min. physicum, aut logicum. neg. min. & cons. *Ens rationis physicum* est illud, quod realiter non potest existere, sed tantum aliquo modo concipi, ut Chimera: & de hoc ente omitto, quod non specificat habitum, quanquam fors aliquis aliud hoc negaret. *Ens rationis physicum* est ipsa operatio intellectus, seu cognitio, qua viae specificat suum habitum, tanquam effectus suam causam. *Ens rationis logicum* juxta multos est terminus secundò intentionalis: & in hoc sensu esse revelatum, non est ens rationis; hinc omisi ma. Juxta alios autem *ens rationis logicum* est idem, ac concretum logicum, seu denominatio extrinseca, cuius scilicet forma non inest subiecto, ut cognitum, visum &c. & tale concretum etiam est esse revelatum: falsum autem est, quod talia non specificent actum, vel habitum; nam formæ etiam extrinsecæ magnam vim habent, ad movendum intellectum, vel voluntatem, ad hos, vel illos actus, ut patet in innumeris: sic res viâ movere ad amorem: res perdata ad luctum: recuperata ad gaudium &c.

163. *Ob. 2. Potest dari actus fidei, qui non attingat testimonium Divinum: sed hic non habet pro ultimo resolutivo istud testimonium: ergo.* Resp. dist. ma. potest dari actus fidei formalis. neg. ma. fidei objective, vel virtualis. conc. ma. & dist. min. hic actus fidei objective non habet pro resolutivo intrinsecò testimonium DEI. conc. min. non habet pro extrinseco. neg. min. & cons. Quid sit actus fidei objective, dictum sufficenter est n. 43. hic autem actus, cūm non habeat motivum intrinsecum, non potest utique in illud resolvi. Habet autem motivum extrinsecum, scilicet ipsum testimonium DEI; nam hoc, cūm sit intrinsecum respectu actus fidei formalis, eo ipso est extrinsecum respectu actus fidei objective. Si neges, posse motivum extrinsecum dici resolutivum, eoquod non sit intra lineam actus ipsius, non tecum contendam, sed aliter dist. min. & est actus fidei objective. om. min. est actus fidei formalis, de quo est nobis

nobis sermo. neg. min. & conf. sic autem actus fidei objectivæ nullum omnino habebit resolutivum, quod an admittendum, videtur, qui hæc objicit.

164. Ob. 3. Posset dici, actum fidei resolvi in auctoritatem Ecclesiæ: ergo non necessariò resolvitur in testimonium DEI. Resp. Vel intelligitur auctoritas Ecclesiæ tantum humana, scilicet tanquam alicuius congregationis ex sapientissimis membris conflare: & tota hæc sapientia & auctoritas est fallibilis, praesertim circa difficillima mysteria, quæ nostra fides amplectitur; adeoque huic auctoritati non potest inniti fides illa firmissima, quæ exigitur à nobis. Vel intelligitur auctoritas Ecclesiæ, ut infallibilis per assistentiam Spiritus S. & rursus distinguendum est; vel enim propositio, aut definitio Ecclesiæ, à Spiritu S. directæ, est verbum DEI: & actus fidei, resolutus in eam definitionem, resolvitur realiter in verbum, seu testimonium DEI, quod volumus; vel illa definitio non est verbum DEI, sed tantum infallibilis ejus applicatio: & actus fidei non resolvitur in illam; quia, ut hucusque sèpe, & sufficienter probatum, actus fidei exigit pro objecto formalí testimonium DEI. Quid autem ex his duobus tenendum, examinabimus infra n. 443. In forma dist. ant. posset dici, actum fidei resolvi in auctoritatem Ecclesiæ, si definitio Ecclesiæ sit verbum DEI. conc. ant. si non sit. neg. ant. & conf.

165. Ob. 4. Posset dici, quod actus fidei resolvatur in supernaturalem illustrationem Spiritus S. vel lumen supernaturale infusum: ergo. Resp. dist. ant. posset hoc dici, si illa illustratio sit testimonium DEI. conc. ant. si non sit. neg. ant. & conf. Non est dubium, DEUM sèpe illustrando interius loqui; sic enim sèpe Prophetis locutus est: & hiac illustratio interior etiam potest esse locutio DEI: quo casu utique actus fidei poterit è niti. Sed tunc debet ea illustratio ita clara esse, vel certè cum talibus signis proponi, ut prudenter dubitari non possit, DEUM per eam loqui. At non omnis illustratio interior supernaturalis, seu Spiritus S. est talis; nam multæ tantum proponunt alias rationes, & sunt cognitiones aliquæ supernaturales rationum quorundam e. g. signorum creditibilitatis Ecclesiæ: neque proponunt rem sèmpre in se ipsa veram, sed tantum evidenter credibilem: neque etiam proponunt reflexè, aut exercitè se ipsas, ut verbum DEI: sed potius proponunt ut verbum DEI aliquam revelationem à se distinctam, & sèpissimè externam. Insuper neque signa creditibilitatis eò tendunt, ut omnis illustratio superna habeatur pro verbo DEI, sed tantum aliqua alia revelatio, in ordine ad quam etiam datur ea illustratio.

Ulterius ordinariè illustratio superna non est sufficienter à nobis discernibilis, aut nobis sufficienter proposita, sive applicata tanquam testimonium DEI: adeoque illustratio superna, quam ordinariè habemus, non potest esse motivum fidei; hoc enim

débet esse ita propositum, & applicatum, ut discerni utique possit ejus existentia, saltem ut de ista prudenter dubitari non possit: neque etiam prudenter dubitari possit, quod sit testimonium, seu locutio DEI: tales autem non sunt illustrations ordinariæ, & praesertim illustrations multæ, præviæ ad piam affectionem, vel etiam ad actum fidei.

Talis etiam non est illustratio, qua cognoscimus creditibilitatem nostræ religionis; quia non est locutio DEI; unde etiam actus, quo post acceptam eam illustrationem affirmamus eam creditibilitatem (ut docet Gormaz de virt. Theol. n. 666. citans Suarezum disp. 4. de fide sec. 6, & Lugo de fide disp. 5. sec. 3.) non est actus fidei, sed vel procedit ab omnipotencia extrinsecè applicata, vel ab habitu connexo cum fide. Addit, Gormaz, eum actum, seu eam illustrationem, non esse revelationem; eoquod non sit actus obscurus, sed evidens: quæ ratio pugnat quoque contra alios actus prævios, saltem multos. Multò autem minus dici potest, resolvi fidem in lumen internum, supernum, transiens, vel habituale, tenens sè ex parte potentiarum, & productivum actus fidei, ut volunt Bannez, Arragon, & alii apud Gormaz de virt. Theol. n. 773. ut enim diximus n. 154. non agimus hic de causa efficiente, sed de objecto formalí, & motivo fidei.

166. Ob. 5. Posset dici, fidem resolvi in hæc principia naturaliter evidētia, scilicet: DEUS est summè verax, & sapiens: & Omnis revelatio DEI est essentialiter vera: ergo non debet resolvi in testimonium DEI ut tale. Resp. neg. ant. nam primò naturalis evidētia non est sufficiens motivum ad actum Divinæ fidei, qui exigit certitudinem, & firmitatem altioris ordinis, super omnia creata motiva, & à Scripturis semper revocatur ad testimonium DEI. Secundò non possunt ista motiva concurrere ad fidem, nisi cognoscantur per testimonium DEI, prout diximus n. 39. Tandem ista duo principia nondum reddunt quietum intellectum; nam utrumque potest esse verum, & tamen non dari actus fidei certissimus circa objectum, e. g. incarnationem; et si enim DEUS sit summè verax, & sapiens: et si etiam omnis ejus revelatio sit essentialiter vera, quando scilicet datur: si tamen DEUS hic, & nunc, non loquatur, quomodo ei credes? aut quomodo certus eris de incarnatione? Unde ad motivum adæquatum fidei non sufficiunt illa duo principia, sed requiritur insuper, quod objectum sit à DEO dictum.

167. Ob. 6. Actus fidei, quo creditur prima veritas, seu quod DEUS sit summè verax, & sapiens, non potest resolvi in testimonium DEI infallibile: ergo nullus actus fidei. prob. cons. juxta nos omnis actus fidei affirmat, seu credit etiam primam veritatem, seu DEUM summè veracem, & sapientem; nam imbibuntur hæ perfectiones in ipso testimonio DEI: ergo, si actus, credens primam veritatem, non potest resolvi in testimonium DEI, nullus actus fidei poterit in istud resolvi.

F 2 prob.

prob. iam ant. superius. prima veritas non potest movere ad credendam se ipsam: ergo. prob. hoc ant. in naturalibus alius est habitus, assentiens principiis immediatis, & alius habitus, assentiens veritatibus mediatis, seu conclusionibus: ergo alius est etiam in supernaturabilibus: atque prima veritas est quasi principium immediatum respectu actus fidei, & hic est quasi conclusio, seu veritas aliqua mediata: ergo habitus assentiens prima veritati, est alius ab habitu fidei, assentiente actibus fidei.

Confirm. Actus fidei debet esse actus mediatus: sed assensus praestitus primae veritati propter se, non est actus mediatus: ergo non est actus fidei. Resp. neg. ant. ad hujus prob. iterum. neg. ant. ad cuius prob. conc. ant. neg. conf. Habitus naturales generantur ex frequentatis actibus: & hinc quando actus sunt diversi, generantur diversi habitus, & isti iterum limitantur ad similes actus. At habitus supernaturales infusi, cum non generentur ex actibus, & insuper sint quasi potentiae, non ita aetate limitantur. Quanquam autem prima veritas sit aliquod quasi principium, cum tamen sit etiam aliquid, signata, vel saltem exercitate revealatum, potest etiam per fidem affirmari.

Ad confirm. dist. ma. Actus fidei debet esse actus mediatus, hoc est, debet esse cognitio unius in alio, respectu objectorum distinctionum ab ipso testimonio DEI, seu prima veritate. conc. ma. respectu ipsius etiam testimonii, & primae veritatis. neg. ma. & om. mi. neg. conf. Cum alia objecta longe plura sint, & ista in ordine ad fidem non cognoscantur tanquam vera in se, sed tantum in testimonio Divino; hinc, denominatione desumpta a potiori, potest actus fidei dici actus aliquo modo mediatus. At vero ipsum testimonium DEI, seu prima veritas, non cognoscitur, seu affirmatur in alio per fidem, sed immediate propter se: nec tamen propterea actus fidei respectu primae veritatis erit assensus primi principii stricte dicti, ut jam dictum n. 49.

168. Dices. Hac ratione prima veritas deberet movere ad se ipsam, & esse prior se ipsa: hoc est impossibile: ergo. Confirm. 1. Auctoritas DEI est obscura: ergo non possum ei assentiri propter se. Confirm. 2. In humanis stulte crederem, aliquem esse sapientem, & veracem, tantum, quia ipse dicaret, se esse tales: ergo etiam actus, quo creditimus DEUM esse sapientem, & veracem, male niteretur hoc motivo. Resp. dist. ma. prima veritas deberet esse prior se ipsa in sensu formalis. conc. ma. in sensu reali. neg. ma. & dist. sic mi. neg. conf. Hoc debet dici in omnibus veritatibus immediate propter se affirmatis, & in omnibus primis principiis.

Ad 1. confirm. dist. conf. ergo non possum auctoritati Divinae assentiri propter se, nisi aliunde applicetur. conc. conf. si applicetur. neg. conf. vide n. 49. Ad 2. confirm. dist. ant. stulte crederem, si veracitas illius hominis aliunde non applicaretur. om. ant.

si applicaretur. neg. ant. & conf. Certè, si sèpe expertus sum, aliquem hominem esse veridicum, vel si aliunde mihi redditur prudenter credibile, e. g. ratione dignitatis, qua prædictus est, quod veridicus sit, possum prudenter credere ipsi, quando dicit, se hic, & nunc, mihi veraciter loqui, & me non fallere: vel etiam, si dicit, se non solere fallere, nec in certis rebus falli: inòd hoc frequenter, & prudenter contingit in humana fide: igitur adhuc prudentius potest id fieri in actionibus fidei Divinæ.

169. Ob. 7. Juxta nos resolutio fidei fieret in revelationem mediata, jam ante mille, & plures annos factam Patriarchis, Prophetis, aut Apostolis: sed hoc est incredibile: ergo. Resp. conc. ma. neg. mi. Hoc nullo modo incredibile visum est Eximio Doctori, & gravissimis aliis auctoribus, quin nec S. Thomas, qui expressè dicit, fidem nostram illi revelationi mediata inniti: verba ejus citavimus n. 149. Aliud est, quod debeamus habere proximiorem aliquam applicationem revelationis, immediatè nobis factam: aliud est, quod debeat ipsa revelatio immediatè nobis, & nostro tempore esse facta: illud concedimus, & inferius expemus, unde habeatur ea applicatio respectu singulorum: alterum negamus.

Dices ex Haunoldo l. 3. tr. 1. n. 100. Mysterium SS. Trinitatis non est immediatè credibile in se; quia non appareat ex terminis credibile: sed neque revelatio mediata appareat immediatè in se ex terminis credibilis: ergo neque ista est immediatè in se credibilis. Resp. neg. ma. Illa ratio saltem non est adæquata. In primis implicat ut mysterium SS. Trinitatis in se appareat credibile, et si enim apparere possit per visionem beatificam immediatè in se verum, & affirmabile, non tamen potest apparere in se credibile; quia non est testimonium; nam quidquid est credibile, debet esse tale in testimonio DEI: consequenter etiam illud mysterium debet apparere credibile in testimonio, hoc est, in alio. Ulterius illud mysterium neque est in se affirmabile respectu nostri; quia independenter à testimonio DEI non est nobis applicatum, ut possit propter suam solam veritatem movere intellectum. Si tamen possit independenter à testimonio DEI nobis sufficienter applicari in via (de quo non diligo) possit etiam independenter ab illo affirmari. At vero revelatio, etiam mediata, potest in ordine ad fidem ita applicari, & de facto ita applicatur per signa credibilitatis: ergo est lata disparitas.

170. Ob. 8. Nostra resolutio fidei committit circulum vitiosum, vel petitionem principii: ergo est insufficiens. prob. ant. nostra resolutio fieret hac ratione: Credo e. g. incarnationem; quia DEUS summe verax, & sapiens dicit. Quod si dein ulterius queratur: Quare creditis, quod DEUS aiterrit: responderi non posset aliter, nisi: Credo; quia verax est: vel quia hoc dicit, & ita est sed sic, vel committitur circulus vitiosus, vel petitio principii, ut patet intelligenti;

genti: ergo. Resp. neg. ant. ad prob. neg. ant. & dico, non responderi tantum: *quia DEUS verax est*; hoc enim non sufficit; nam, eti DEUS verax sit, potuisset non loqui, & tunc non potuisset ei credi: sed potius intra lineam fidei iterum respondetur: *quia DEUS verax dicit*: & hinc non fit circulus; quia nullus fit progressus, sed institutus in eodem motivo. Sicut ad questio nem: *Cur amas DEUM?* respondetur: *quia est summum bonum*: & si ulterius se plus interroges, non potest aliud responderi intra lineam charitatis: nemo tamen dicit, committi tunc circum vitiosum.

Potius videri posset, committi petitio nem principii, quæ tunc dicitur vitiosè committi, quando aliquid, quod non est ex se clarum, aut certum, vel evidens, adstrui tur, & petitur, ut admittatur abique illa probatione, sicut admitti solent prima principia evidentia. At neque hæc petitio principii committitur in nostro casu; quia, licet intra lineam fidei non probetur ulterius testimonium Divinum, probatur tamen extra lineam fidei, sâltēn ut evidenter credibile, & credendum: quod non contingit circa prima principia evidentia. Et ista propo sitio: *DEUS testatur, se esse primam veritatem infallibilem*: est quidem per se credibilis intra fidem, sed non nisi præsup posita applicatione sufficiente extra lineam fidei. vide etiam dicta n. 49.

171. Dices. i. Illa probatio extra lineam fidei non est sufficiens: ergo nec ista respon sio. prob. ant. Illi probatio non reddit nos certos de existentia testimonii Divini: ergo non est sufficiens approximatio testi monii Divini, ut propter hoc eliciamus actum fidei firmissimum. prob. cons. objectum non agit, nisi ad mensuram applicationis: e. g. objectum applicatum per apprehensionem, vel actum probabilem, aut obscurum, non agit, aut movet, ut progrediamur ad actum evidenter: ergo neque objectum, applicatum duntaxat per actum inferiorem, & extra lineam habitus fidei, agit, ut progrediamur ad actum firmissimum, & certissimum intra lineam fidei.

Re sp. neg. ant. ad prob. om. ant. quia illa motiva, eti de ipsa revelatione non afferant tantam certitudinem, quanta requiri tur ad eliciendum actum fidei, tamen afferunt, ut infra dicemus, aliquam certitudinem moralem. Sed hoc omisso neg. cons. ad hujus. prob. neg. ant. universaliter sum pturn; licet enim causa creata non possit naturaliter agere, nisi aliquo modo applicata, tamen non semper agit præcisè juxta mensuram applicationis: quamvis negari non possit, id sâpe contingere.

172. Quod causa, vel objectum, sâpe agat ad mensuram applicationis, & huic effectus commensuretur, patet ex exemplo in objectione posito, & etiam ex aliis: e. g. ignis magis approximatus magis calefacit. Quod autem id universaliter non sit verum, potest ostendi inductione plurium. Sic cognitio DEI non est digna amore super omnia: at

tamen applicat bonitatem Divinam, tanquam motivum ad producendum amorem DEI super omnia. Sic approximatio ignis non est substantia, & tamen applicat ignem ad producendam substantiam ignis: & ut loquar, etiam de actibus intellectus, e. g. probabilitas major, de necessitate alicujus rei ad valorem sacramenti, non est certitudo, tamen applicat intellectum ad producendum actum certum de eo, quod debet talis res adhiberi, ut sumitur ex damnata propositione prima ab Innocentio XI. Item moralis certitudo de existentia præcepti non est evidencia, & tamen applicat lumen naturale intellectus ad producendum actum evidentem, quo dicat, ponendum esse actum præceptum: imò idem facit conscientia erronea, eti nullo modo sit veritas.

Idem contingit in exemplo adducto n. 156. in quo certè dictum bibliopole non meretur tantam fidem, quantam meretur dictum S. Augustini: & tamen dictum bibliopole applicat auctoritatem S. Augustini ad eliciendam tantam fidem, quantam meretur S. Augustinus. Idem fit, si quis superior per famulum alicui intimet aliquid præceptum; nam tunc, eti famuli auctoritas non mereatur obedientiam, imò per se nec fidem indubitatam, tamen debet obediri. Kurfus tapissimè contingit, virum primarium per famulum significare alteri certa nova, vel talia, aut talia dicta, vel decreta regis, quæ dein alter abique dubio credit, utique non propter locutionem famuli, sed propter auctoritatem viri illius primarii, quam famulus tantum applicavit, sed ita, ut eliciatur actus supra meritum applicationis, vel locutionis famuli.

173. Regula autem alia circa hanc rem non videtur posse dari, quam, quod attendi debeat, ad quid tendat totus actus primus proximus: an scilicet hic tendat ad effectum, qui sit in tali linea, in qua solet effectus produci, omnino commensuratus applicationi: an vero tendat ad effectum, qui sit in alia linea superiori: quod vel experientia, vel alia ratione, deprehendi poterit. Si pri mum: potest omitti, quod effectus in sensu objectionis commensuretur applicationi. Si secundum: debet negari, quod effectus ei commensuretur.

Et hoc secundum contingit in casu nostro; nam illa motiva præcedentia, seu motiva credibilitatis, non applicant intellectum, præcisè ad producendum actum in sua linea, seu nixum ipsis motivis credibilitatis; quamquam enim etiam producatur aliquis actus nixus ictis motivis credibilitatis: attamen in eo non quiescent motiva illa: sed ulterius, unâ cum imperio voluntatis, applicant intellectum ad producendum actum in superiori linea, sive nixum testimonio Di vino. Dixi cum imperio voluntatis; quia motiva credibilitatis sola, nondum sufficienter applicant, aut determinant intellectum ad eliciendum actum fidei; nam iste adhuc prærequisitum imperium voluntatis. Unde negari potest, quod illa motiva sola sint adæ quata

quata applicatio, seu determinatio: præser-
tim, si quis replicare veleret, quod in exemplis
secundæ classis non totam applicationem af-
signaverimus.

174. Igitur res sic contingit. Cogno-
scit intellectus motiva credibilitatis, quæ
suadent evidenter esse credibile, & creden-
dum mysterium e. g. incarnationis, seu dari
præceptum illud credendi propter auctorita-
tem DEI revelantis: hæc veritas movet vo-
luntatem ad parendum præcepto; unde ista
imperat per piam affectionem actum fidei:
hoc voluntatis imperio determinatur intel-
lectus, ut eliciat eum actum, nixum, non
motivis illis præviis, sed auctoritate, vel
testimonio DEI: sicut scilicet, quando quis
audit bibliopolam dicere, hunc librum esse
S. Augustini, nec habet ullam rationem du-
bitandi de veritate dicti, aliqua fide credit,
hunc librum esse S. Augustini: hac fide mi-
nor posita, applicatur, seu determinatur in-
tellectus, ut eliciat fidem de rebus lectis fir-
miore, nixam dictis S. Augustini.

Dices. 2. Voluntas non potest imperare
intellectui firmorem assensum, quam mere-
antur motiva præcedentia. Rep. neg. illa-
tum; potest enim omnino imperare firmo-
rem assensum, non quidem nixum moti-
vis illis præcedentibus, sed altiori moti-
vo testimonii Divini: quod enim volunta-
tas hoc possit, est certum ex Innocentio
XI. qui damnavit hanc 19. nam propostio-
nem: *Voluntas non potest efficere, ut assen-
sus fidei in se ipso sit magis firmus, quam
mereatur pondus rationum ad assensum im-
pellentium.* Potest nempe voluntas æquè be-
ne determinare intellectum ad implendam
obligationem suam, quam possit determina-
re alias potentias, aut se ipsum. Et qui-
dem voluntas tam prudenter potest impe-
rare adimplitionem præcepti fidei, quam
adimplitionem alterius cuiuslibet præcep-
ti sufficienter intimati, præsertim, cum
præceptum credendi, seu credititas fidei,
ut infra dicemus, sit evidens. videatur de
hac applicatione motivi Gormaz de virtut.
Theol. à. n. 788.

DISPUTATIO III.

De Applicatione Objecti Formalis Fidei.

175. **A**uctoritas DEI dicentis, seu
testimonium Divinum, cùm,
saltē communem or-
dinem Divinæ providentia, non innescat
omnibus immediate per se, debet per aliquid
aliud applicari, vel reddi credibile, sive ita
proponi, ut assensu fidei omnino dignum sit,
& hic ei prudenter adhibetur, tanquam tali
objecto, cui fides prudenter negari non
possit, sed juxta leges prudentiae omnino ad-
hiberi debeat: sicut scilicet proportionaliter
liber S. Augustini, ut diximus n. 156. debet
applicari per auctoritatem bibliopolæ; unde
debet adesse aliquod motivum, ex quo ho-

minibus reddatur credibile, DEUM hæc, vel
illa revelasse: hoc autem motivum est or-
dinariè prædictio ministri, ab Ecclesia mi-
ssi; sic enim ait S. Paulus ad Rom. 10. v. 14
*Quomodo ergo invocabunt, in quem non cre-
diderunt? aut quomodo credent ei, quem nos
audierunt? quomodo autem audient sine
prædicante? quomodo verò prædicabunt, nij
mittantur?*

Jam verò auctoritas Ecclesie, vel ejus
ministri, licet concedatur, non habere ean-
dem auctoritatem cum testimonio DEI
(quanquam aliqui oppositum velint, docen-
tes, ipsam prædicationem Ecclesie, vel mi-
nistri ab ea missi, esse moraliter verbum DEI,
de quo agetur inferius à n. 443.) debet ta-
men tanta esse, ut ipsius prædicatio reddat
testimonium DEI evidenter credibile, & cre-
dendum: adeoque debet ipsa prius esse evi-
denter credibilis, ita, ut nemo de Ecclesia,
ejusque prædicationis veritate, prudenter du-
bitare possit. In hunc finem DEUS Eccle-
siam vestivit signis veritatis planè maximis,
& intellectum non omnino pertinacem con-
vincentibus. Hæc autem signa vocantur
motiva credibilitatis, qualia sunt prophetie,
miracula, uniformitas, & sanctitas doctri-
na, diffusio, seu extensio universalis in omnem
orbem &c. quæ fusi infra profsequemur.

Itaque negotium istud sic communis
procedit. Primò per signa credibilitatis a-
gnoscit homo, Ecclesiam Catholicam præ
omnibus aliis fœtis esse credibile, & cre-
dendum, seu pro vera habendam. Ex hoc
manifestè sequitur, verbis Ecclesie, seu eti-
am ministri, ejus nomine loquentis, esse cre-
dendum. Hinc ulterius, quando illa, vel
ejus minister, dicit, hoc, vel illud, esse a DEO
revelatum, hos, vel illos libros, esse Canoni-
cos, & continere verbum DEI, credendum
est, DEUM id dixisse, illisque libris conti-
neri verbum DEI. Et sic ritè est applica-
tum testimonium Divinum, cui deinde inni-
tendo elicetur actus fidei. Ut autem ordi-
natè ista omnia explicemus, varias verbi
DEI applicationes singillatim examinabi-
mus.

QUÆSTIO I.

De variis Regulis applicantibus Verbum DEI.

ARTICULUS I.

An Sacra Biblia sola sufficienter ap- plicant Verbum DEI.

176. **R**eligiones, seu, si ita velis dice-
re, sectæ (sumendo hoc vo-
cabulum latius) quæ in mun-
do hoc datae sunt, aut adhuc dantur, ad has
potissimum classes possunt reduci, scilicet ad
Philosophismum, Paganismum, Machome-
tismum, Judaismum, & Christianismum. Pa-
ganismus vocatur cultus plurium Deorum,
qualis apud gentiles, & ethnicos, seu paganos
fuit.